గొ(్రెల్ని తోలుకుని పోయే పాలెం కొండుగాడు దోటీ బుజాన పొవుకుని బొమ్మలా నిలబడి పోయినాడు. పలు దోముకోవడానికి బొగ్గు నమిలిన సింతాకు పుల్లమ్మ చి(తంగా చూడ టంలో, తారు తింటూ ఆగిపోయినట్లు నోట్లో వేలుంచుకునే ఆగిపోయింది. కంప ఏరుకుంటున్న గూని రంగమ్మ గుడిసె ముందు కునికిపాట్లు పడుతూన్న దొంగ కోళ్ళ పుల్లిగాడు, జెండామాను కింద గోలీ లాడుకుంటున్న వుడిబిత్తల వాళ్ళు ఒకొక్కరే ఆ గుడిసె చుట్టూ మూగుతూన్నారు. ఆ గుడిసె మట్టిలో కూరుకున్న గోదురుకప్పలా, రాబందులు తిని వదిలేసిన బ(్రెగొడ్డులా, సగం తోలొలిచి కొయ్యకు వేలాడదీసిన మేకలా ఉంది. వీళ్ళ నాకర్షిస్తున్న దా గుడిసె కాదు, అట్లాంటి వందరికీ ఉన్నాయి. 'అయితే ను వ్వేమంటావు? తేల్చి చెప్పు!' ఎదురుగ్గా నిలబడిన పది తలల రావణా సురుడికి బదులు చెప్పని సీతమ్మలా భూమాత గుండెల్లోకి గుచ్చి చూస్తూంది బాలమ్మ. ఈ సీతమ్మ లాటి బాలమ్మ కంటే రావణాసురుడి లాటి అన్నమ్మ ఆకర్షణగా ఉంది జవానికి. కొండుగాడు మరీ దగర చేరి చూస్తున్నాడు. వాడి చూపు పాదాల మీదుగా ధగధగ లాడే పట్టుచీరె మీదుగా జారుతూ జాడుతూ పైకి పాకి, బలమైన నడుము నించీ పాయలై దూకిన చీరె కుచ్చెళ్ళలో చిక్కి వుక్కిరి బిక్కిరై, ఆ నడుంమీద ఆనిన బంగారు గాజులు గలగలలాడే చెయ్యిమీదుగా ఎక్కి, ఆ వుబ్బి పోతున్న వచ్చని జబ్బలో, ఆ వంపు తిరిగిన సొంపులో సుడి దిరుగుతూ. . . ఆ చూపు పురుగు పాకినట్లయి చేయి దించి చెంగు కప్పుకుంది అన్నమ్మ.

'పలకవేం, బాలమ్మా!' తాంబూల రాగరంజితమైన దంతకాంతులు తళుకు తళుకు మనగా (ప్రశ్నించి, "నా (ప్రశ్న మీ కందరికీ వినపడింది గదా!" అన్నట్లు అలవోకగా గుంపును చుట్టబెట్టి, అంత లోనే ఆయాస పడినట్లు, అంతకంటే వాళ్ళు యోగ్యులు కాదన్నట్లు చూపు కుదించుకుంది అన్నమ్మ. సన్నివేశం అర్థమై రంగ(ప్రవేశం చేసింది రంగమ్మ.

'బదులు చెప్పవేమే, ముచ్చుమొగం దావా! అంతకంటే అబ్బిగానికి అదురుట్టం ఏముంది, తల్లీ! అను. ఆదేం చెబుతాది, తల్లీ? నువ్వు తోలు కెళ్ళు...'

'ఆ మాట బాలమ్మ చెప్పని . . .' అంది అన్నమ్మ. "చెప్పకేం చేస్తుంది?"

తులసీకృష్ణ

అన్న ధీమాతో. బాలమ్మ అప్పటికీ మాట్లాడలేదు. చివుక్కున లేచి గుడిసెలో నున్న కుండ తీసుకొచ్చి కూచొని, మళ్ళీ లేచి అటూ ఇటూ తారట్లాడి పంచ గూట్లోని దబ్బారేకు అందుకుని ఎవరి వైపూ కన్నెత్తి చూడకుండా, ఎవరి మాటా వినిపించకుండా, ఆ రేకును కమాన్‌గా, ఆ కుండను ఫిడేలుగా కర్ణకఠోరంగా (ప్రయోగించింది. ఆ కరువ ఆ ఘటవాద్యాన్ని అభ్యంజన స్నానం చేయించింది. కుండ కడిగిన నీళ్ళు కళాపెళ లాడే లావాలా, జలజలదూకే కన్నీటిలా ఉరుకుతూ వచ్చి అన్నమ్మ పాదాలందుకో బోయింది. ముఖం చిట్లించి, అసహ్యంతో అడుగు వెనక్కి జరిగింది అన్నమ్మ.

'దగ్గుతూ పోతే సొంటికూడా పీర మయిందంట!'

'ది నెవారం జాస్తే అట్టాగే ఉంది. ఏమే బాలిపిల్లా! నా మాటిను. మునెల్లాన్ని

చెప్పుతున్నాను. నీ కొడుకు మగవడితే నీకు చంతోసం కాదూ? వాళ్ళేం జీతానికి రమ్మంటున్నారా? పెంచుకొంటా మంటున్రాడీ. రెండెకరాలు భూమి రాసిత్తా మంటున్రాడి. . . ఇంటోన్ని జేత్తామంటున్రాడి! ఇయన్నీ ఎందుకు జేత్తామంటన్నారు? లోకంలో పిల్లగా ల్లేకనా? నా నబ్బుడు వాళ్ళ పాదాలకాడ బతికిపోయినోడు కనుక. . . ఆ ఇసివాసం . . .ఆ అబిమానం. . . గంజినీళ్ళకూ్కడా గతిలేక కడుపు కాల్చుకుంటున్రాడి. నోరెత్తకుండా దండం పెట్టి పిల్లగాణ్ణంపు. అపే మవ్వుండు! ఒరే అబ్బిగా! రారా. . . ఇట్టా, నీ కెప్పుడూ గోలీ లాట. అమ్మ రమ్మంటోంది. ఎంట బడి పో. . . పో... 'వెనక్కి సూడొద్దు. పోలుకుపో తల్లీ, అది తిక్కది-దాంతో ఎందుకు?'

గూని రంగమ్మ, తన మాట కెదురు లేదన్నట్లు తీవిగా (గూని ఉన్నా) నిల్చుంది. అబ్బిగాడు గోలీలు 'నిక్కరు జేబులో వేసుకుని అన్నమ్మ వెంట వెళ్ళడానికి సిద్ధమయ్యాడు. అన్నమ్మ బాలమ్మ వైపు పెద్ద అర్థమున్న చిన్న చూపు విసిరేసి ముందు కడుగేసింది. అబ్బిగాడు అన్న ముఖం కేసి చూస్తూ, జారిపోతున్న నిక్కరు లాక్కుంటూ రెండడుగు లేసినాడు.

'అబ్బిగా!' వెనక్కి తిరిగినాడు. 'ఇట్టా'_వచ్చేసినాడు,

'ఇదో_కుండ తీసుకుని బావికాడికి పోయి నీళ్ళు తీసుక రా. . . వంగటి జెయ్యాల.'

కుండ తీసుకుని అందరి వైపూ బిక్కు బిక్కున చూస్తూ జారుతున్నా డబ్బిగాడు. ఆ తీర్రి గుడిసె ఆకాశమంటే భవనాన్ని పోలి తన్నినట్లయింది. అన్నమ్మ తల కాసేపు గిర్రున తిరిగింది.

'టనీ —ఏం జాపే నీ కింత పొగరూ? అంటే ఎనక బెవతో నా మడిలో రెండు కర్రలూ, నా మొగుని రెండు పుర్రలూ చూసి అందంట. . . అట్టా గుంది.'

'ఈ యమ్మ కయా లేస్తు. . .

'కొడుకు పోటికాడ కూడు కొడు తోంది. . .'

గుడిసె ముందు దుమ్ము మొద్దు పొరకతో ఊడ్చుకుంటూన్న బాలమ్మ వాళ్ళ మాటలు వింటూంది. కుక్కలు . . . కారెత్తి కడుపుమీద తంతే. . . కుయ్యోమని ఏడ్చి మళ్ళీ తోకాడించు కుంటూ తిరుగుతారు. ఈ అన్నమ్మ,

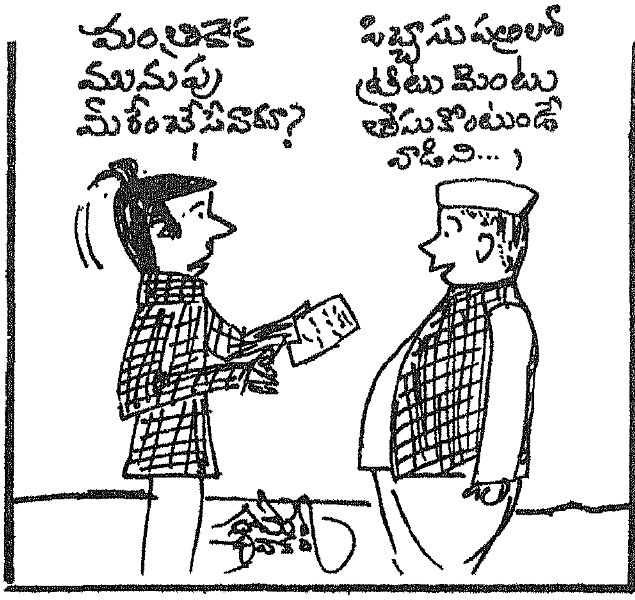

అయ్యపురెడ్డి తన కెంత అన్యాయం చేసినాడో వీళ్ళందరికీ తెలుసు. అయినా, వాళ్ళు గొప్పవాళ్ళు, ధర్మాత్ములు. వాళ్ళ దయమీద బతికేవాళ్ళ మన్నదే వీళ్ళకు జ్ఞాపక ముంటుంది. తను మరిచి పోతుందా? ఆ తరవాత అక్కడున్న వాళ్ళు మనుష్యులయినట్లు బాలమ్మ భావించలేదు. తన పని తను చేసుకుం టూంది. బూడిదో, దుమ్మో మరి పోట్లో వేసుకుని చూపుడు వేలితో అటూ ఇటూ తిప్పి చిల్లిపడిన చిలుం దబ్బా నీళ్ళతో ప్రక్షాళనం చేసుకుం టూంది. ఇక చూడటం ఇష్టంలేక అన్నమ్మ వెనక్కి తిరిగింది.

* * *

గుడిసె కొప్పులించి జారిన వెన్నెల అబ్బిగాని ముఖంమీద పడింది. బయట వెన్నెల. . . విరగబడి కాసే వెన్నెల. ఆకలంటే తెలీని వెన్నెల ఆడుకుం టూంది. గుడిసె ముందు వేపచెట్టు మీద ఏదో పిట్ట విచిత్రంగా కిరకిర మని ఆకలేసి పేగులు కేక లేసినట్లు కూసింది. బాలమ్మ పాలకొండ నించి కోసుకొచ్చిన దాదరాకు రేపటికి గూట్లో దాచి అబ్బిగాని పక్కన పడుకుంది. పాలకొండలోకూడా వచ్చపాకు కనపట్టం లేదు. పది రోజులు వాన రాకపోతే ఈ ఆకూ దొరకదు. బాలమ్మ చెయి భయంగా అబ్బిగాణ్ణి చుట్టుకుంది. 'ఆకు తింటే కడుపు నొప్పిగా ఉంటుందే . . .' అన్న అబ్బిగాడు, ఆకు తినడానికి కష్టపడే వాని కళ్ళలో కనిపించే అయిష్టత, బాలమ్మ కళ్ళలో నాటిన జ్ఞాపకాల కత్తుల తళతళలు!

అనాడు అన్నమ్మ అడిగ వొచ్చిన తోలిన సంబరంగా నడుమన్నైన అబ్బిగాడు కనిపించి బాలమ్మ కళ్ళలో తడి ఊరింది. 'రెండెకరాలభూమిరాసిత్తా మంటున్రాడి. . . ఇంటోన్ని జేత్తా మంటున్రాడి.' అవును. రెండెకరాల భూమి రాసిత్తారు నిజం. ఇంటోన్ని జేత్తారు. అదీ నిజమే! అబ్బిగాని అబ్బన్ని ఇంటోన్ని జేసినారు-కనుకనే అబ్బిగా డొచ్చి నాడు. అయ్యపురెడ్డి సేద్యగాని పెళ్ళాంగా తన గుడిసె కొచ్చింది. అయ్యపురెడ్డి నాయన అబ్బిగా న్నాయన్ను చేరదీసినా డంట. పెద్దరెడ్డింట్లో సేద్యకాడనీ, రెండెకరాల భూమికూడా ఉందనీ తనెంత సంబరపడింది! మొట్టమొదటగా మొగు నికి సొంతంగా కూడొండి, నీళ్ళు గాచి, పోసుకోడానికి కుండ గుడిసె ముందు పెట్టి, అదే వేపచెట్టు కింద తాను వీపు రుద్దడానికి దగ్గర కొచ్చేసరికి ఆ వీపుమీద ఇనుకలో పాము నడిచిన బాదలా వర్ణం పొంగి రక్తం గూడు కట్టిన గుర్తు. ఉలికి పడింది. ఆ మనిషి, ఆ సేద్యగాడు, ఆ రాత్రి ఆ రాత్రే... మొట్టమొదటిసారిగా పెళ్ళాంతో కలిసి ఒక్కటైనాడు. ఏమన్నాడు? ఉంది. . . ఉంది. . . జ్ఞాపకముంది. మొగునితో తొలిసారి సుఖ మనుభవించిన ఆడది, అందుకు బదులుగా మొగుడు యజమాని దగ్గర ఏం తినుకున్నాడో చూసి మరిచి పోయేదెట్లా?

'ఆదా! రాతిరి ఒళ్ళు తెలీలేదు నిద్దర్లో అలిసమైంది పన్లోకి పోవడానికి.. అయ్యపురెడ్డికి అలిసమైతే బలే కోపం. మన కాండ్లు ఊరికంటే ముందు పొలం లోకి పోవాలంటాడు.'

ఆ రెండో రాత్రి దగ్గరకు చేరిన మొగుని వీపుమీద చెయ్యి పడేసరికి 'అబ్బా!' అన్నాడు. ఆ నొప్పి తనకు గుండెల్లో తాకినట్లయింది. ఆ సుఖ మనుభవించడానికే భయమేసింది. ఎన్ని రాత్రులు, ఎన్నెన్ని రాత్రులు తామిద్దరూ అట్లా గడిపితే తెల్లారగట్ల మెలుకువ రాదని భయపడిపోయినాడు? రెండేళ్ళు కష్టపడి పెండ్లి బాకీ కడితే, ఆపైన మనిష్టం. అయ్యపురెడ్డి సెలవు తీసుకుని మన రెండెకరాల భూమి పండించుకుందామనే వాడు. ఆ రెండెక రాలూ చూడాలని పోయి చూస్తే ఏముంది? పొదలుగా పెరిగిన చీకిరి జాతి ముండ్లచెట్లు, తుప్పలు. వాటి మధ్య లోతువాగులు. ఇదా భూమి? వెర్రిగా తన ముఖం చూస్తే ఏమన్నాడు? 'ఇప్పుడట్లానే కనిపిస్తుంది గానీ, మాస్తావుగా, అదేంది? నిమ్మాలో మాద్రి మనిద్దరం దూకితే. . . అద్దం లాగా తయారుగాదూ? ఈ భూమిలో నీ మొగుడు బంగారం పండించకుంటే అప్పు డడుగు- "ఏరా మొగుడా, ఎందుకు చేసుకుంటివి" వన్నని?'

అప్పట్నించి ఆ భూమిలో తనూ దిగింది. గొడ్డలి తీసుకుని చిన్న చిన్న చెట్లు నరికింది. రాళ్ళేరి గట్లు పోసింది. గొడ్డలీ, పారా తీసుకుని తుప్పలు తవ్వింది. అప్పుడప్పుడూ తనూ పన్నెండి వచ్చినప్పుడు ఇద్దరూ కలిసి మొద్దులు తవ్వి, తీసి అయ్యపురెడ్డి ఇల్లు చేర్చి నారు. వాళ్ళ ఆడవాళ్ళ మెత్తని చేతులు తాకలేని కంప మాత్రమే తను తెచ్చు కుంది. ఈ కష్టమంతా అబ్బిగాణ్ణి కడుపులో మోస్తూనే చేసింది. 'మన భూమిలో తొలి పంట ... నీ కడుపునా తొలిపంట' అని పొంగి పోయేవాడు.

ఆ రోజు సుక్క పొడవక ముందే లేవనందుకు తనను తిడుతూనే గబగబా పరుగెత్తినాడు. పొద్దు పొడిచేసరికి ఆ వార్త అందింది. పడుతూ లేస్తూ ఆయాసంగా అయ్యపురెడ్డి ఇల్లు జేరేటప్పటికి-వీధిలో ఇంత వరిగడ్డి పరచి పడుకోబెట్టినారు. ఎప్పుడో ప్రాణం పోయింది. రాత్రి పాటిమట్టి తోలడానికి బండి కట్టినాడంట. ఆ పాటిమట్టి పైనటిది గాక లోపల పొరంగం తవ్వి తెస్తే అది పొరమైందట! 'పైట మట్టి తోలితే లాభం లేదు, కూర్చుండుగ తవ్వు. నువ్వు లోపల్దె తోయ్' అన్నాడంట అయ్యపురెడ్డి. పొరంగం తవ్వి లోపలి మట్టి గంపతో ఒక్కడూ బండికి పోసు కునేప్పుడు ఒక్కసారిగా పైగడ్డ విరిగి పడింది. పక్కవాళ్ళు నలుగురూ పారలతో మట్టి తీసేటప్పటికే ప్రాణం పోయింది. మీద పడిన మట్టి తియడంలో

తాంబరం ఎయిర్ ఫోర్స్ స్టేషన్ నం. 2 గ్రౌండ్ ట్రెయినింగ్ స్కూలులో కన్వర్షన్ ఇన్‌టేక్ కోర్సులో ప్రథముడుగా వచ్చిన కార్పొరల్ సి. ఆర్. కర్మాకర్‌కు, ఎ. టి. ఇనిషియో ఇన్‌టేక్ కోర్సులో ఆల్ రౌండ్ బహుమతి గెలుచుకున్న కార్పొరల్ సెకిగోదక్‌కు ఎయిర్ మార్షల్ టి. ఎన్. కృష్ణారావు పి. వి. ఎస్. ఎమ్. (ఎయిర్ ఆఫీసర్ కమాండింగ్ ఇన్ ఛీఫ్) బహుమతులు అందచేశారు.

పొరదెబ్బ తిని కుడిచేతి తెగింది. కన్నీళ్ళు గడ్డ కట్టినట్లు, గొంతులో పుండు పడి శబ్దం బైటికి రానట్లు అనిపించింది. అంతా మాట్లాడు తున్నారు.

'అంత లోపలి కెందుకు పోవాలి. . . అపాయం గాదూ!'

'అయ్యపురెడ్డి లోపల్దే తోలా అన్నా డంట. . .'

'లోపలికి పోతేనేం? అంతేనా తోల్లేదూ? హుషారుగా ఉండాలి. . .

'ఇంతకూ వాని కర్మలే. . .

'అంతంతే. ఎవరేం చేస్తారు?'

కొంతసేపటికి తన మెదడు పని చేసింది. ఇప్పటికొచ్చాతే అనిపించిం దేమిటి? ఒక్కసారిగా గడ్డ విరిగి పడి ఊపిరాడనప్పుడు ఆ ప్రాణం ఎట్లా కొట్టుకుని ఉంటుంది? తనకు ఊపి రాగినట్లయింది.

అక్కడే పడిపోయింది. తన్నీ లోకం లోకి వచ్చేసరికి తనలోపించి అబ్బిగా డొచ్చేసినాడు. అంత కష్టపడి చేసిన భూమి మలభంగా మళ్ళా అయ్యపురెడ్డిదే అయింది.

చచ్చిన మనిషి చచ్చేంతవరకూ చేసినా ఇంకా బాకీ బతికే ఉంది అయ్యపురెడ్డి దస్తరంలో. ఆయన రెండెకరాలూ రాసి ఇచ్చిన కాగితం ఇంకా ఉంది. అయితే, ఏం చేసేది? తన దగ్గర ఖరారు కాగిత మున్నా ఒకటే. . . ఆయన దగ్గర ఖరార్లూ, కాగితాలూ లేకపోయినా ఒకటే. డబ్బు కాగితాలుంటే చాలు. అక్కడ ఆ భూమిలో చెమట కారుస్తూ కష్టబోసిన ప్రతి రాయికీ తెలుసు. రొప్పుతూ, రోజుతూ పని చేసే తన బరువైన అడుగులు మోసిన భూమితల్లికి తెలుసు నిజం. అక్కడ ప్రతి రోజూ చూసిన గాలికి తెలుసు నిజం! వాటికి తెలిస్తే మాత్రం అయ్యపురెడ్డి కేం అడురు? ఇంత చేసి అబ్బిగాన్ని పెంచకాని ఖర్మ నొచ్చింది అన్నమ్మ. పెంపకమంటే ఏంది? నాయన బతుకే కొడుక్కూ వస్తుంది. అంతే. తరతరాలుగా వాళ్ళకు పిర్కి చేసి పెట్టడానికే పుట్టినారన్న నమ్మక మేమో? బాలమ్మ ముక్కున ఊపి రుండగా ఒప్పుకోదు. మొగు ప్పప్పగించిన ముండకు అంత మాత్రం తెలివి అబ్బదూ?

* * *

'అమ్మా!'

'ఆఁ. . .'

'నేను అన్నమ్మ వాళ్ళింటికి పోతానే . . .' బాలమ్మకు చురుక్కున తాకింది.

'నే నీ ఆకు తిన్నేను. అమ్మా! ఈ రోజు అన్నమ్మ నాకు పాయసం పెట్టిందే. ఎంత బావుందని! వాళ్ళింట్లో ఉంటే ప్రతి రోజూ మంచి— మంచి అన్నం పెడుతుందంట. నే పోతానే. . . అమ్మా! ను వ్వెప్పుడైనా పాయసం తిన్నావా?' చెంప ఛెళ్ మనేసరికి బిత్తరపోయి నాడు. బాలమ్మ కోపం అణగ దొక్కు కోవాలని ప్రయత్నిస్తే ఆయాసంగా మారింది. రెండు నిమిషాలు కళ్ళు మూసుకుని కూచుంది. మట్టి గాలి తోసిన మంటలా ఉద్వేగంతో లేచి అబ్బిగాడి జుట్టందుకుంది. ఘొల్లు మన్నాడు.

'చెప్పుగే ఎందుకు పోయినావు, వాళ్ళ పాయసమెందుకు తిన్నావురా, కుక్కా!'

'నే నేం అడగలేదు. ఆమే పెట్టింది. తింటే తప్పా?'

'తప్పులేదు. తప్పులేదు. నువ్వు చచ్చినా తప్పులేదురా.'

దయ్యం పట్టినట్లు, చంపేయ బోతోంది అన్నట్లు బాది విసిరేసింది. అబ్బిగాడు వెళ్ళి తల గోడ క్కొట్టుకుని ఏడుస్తూ, అంతకంటే మించిన భయంతో మూర్ఛపోయినట్లు పడిపోయినాడు. కూర్చున్న ప్రేతంలా ఉంది బాలమ్మ. ఆమెకు మెదడు, చూపు, ప్రాణం ఏవీ లేనట్లుండిపోయింది. అబ్బిగాడి పలవరింత విని. . . లేచి వాడిమీద పడిపోయింది. నిద్రలో వెక్కిళ్ళు పెడుతున్నాడు. 'అమ్మా. . . కొట్టకే' అని ఒకసారి, 'పాయస మెంత బావుందే!' అని మరో సారి పలవరిస్తున్నాడు. బాలమ్మ కన్నీ ళ్ళతో కొడుకును తడుపుతూంది. 'నా తండ్రీ! నాయినా! నీ అమ్మ మనసు నీకు తెల్దు. పిడికెడు బువ్వ చూపించి కుక్కపిల్లను 'యుజ్జు' మని పిలిచి కట్టేసు కున్నట్లు, ఎవరో నీ అమ్మ నించి నిన్ను లాక్కుంటే నీ అమ్మ కెట్లా ఉంటాది? బువ్వ పెట్టలేకపోయినా నీ అమ్మను నేనేనని, పాయసం పెట్టే అన్నమ్మ అమ్మ కాదని నీ కిప్పుడు తెల్దు. నీ కావాలసింది ఇప్పుడు బువ్వ. ఈ ఆకలి ఎంత గొప్పది? ఎంత పెద్దదిరా, నాయినా! దీని ముందు తల్లీ, బిడ్డ సంబంధం కూడా తాలదు.'

బాలమ్మ కొడుకు ఒళ్ళు తడిమి తడిమి ముద్దు పెట్టుకుంది. అప్పుడు కన్న గేదెలా చూపులతో వాడి వళ్ళంతా నాకింది. ఒక్కసారిగా వాడు వాంతి చేసు కున్నాడు. అంతా జీర్ణంకాని పాయసం. ఆకు తిని ఉంటూన్న వాడు ఒక్కసారిగా పాయసం ఆశకొద్దీ ఎక్కువ తినడం వల్లనో, అమ్మ నంత కోపంతో చూసిన భయం వేతనో విరామం లేకుండా వాంతులూ, విరేచనాలూ వెళ్ళుతున్నాయి వాడికి. స్పృహ లేదు. పలవరిస్తున్నాడు.

'పాయస మెంత బావుందే!'

ఆ మాట వినకుండా చెవులు మూసు కోవాలని, తలకాయ నగం కొట్టుకోవాలని అనిపిస్తూంది బాలమ్మకు. ఇరుగు పొరుగును పిల్చి చూపుదామనే అనుకుంది.

అంతా నిద్ర పోతున్నారు. వాళ్ళు చూసి మాత్రం ఏం చేస్తారు? మందులిస్తారా? మందు లిచ్చే డాక్టర్ను తీసుకొస్తారా? తెల్ల గుడిసెలో కోడి కూసింది. తెల్లవారుతా మయింది. బాలమ్మ వాణ్ణి ఒళ్ళో ఉంచుకుని కూచుంది. వాంతులూ, విరేచనాలూ ఇప్పటికి తగ్గినాయి. ఒళ్ళంతా చల్లగా, మంచుముద్దలా ఉంది. ఇన్నాళ్ళ ఉన్న వాణ్ణి చూస్తుంటే భయంగా ఉంది. పలవరిస్తున్నప్పుడే నయమనిపిస్తూంది. అప్పుడు నోరు ఉన్నా, భయం లేదు.

[illegible] . . [illegible] బాల్యమని [illegible] పోయినాడు. [illegible] పిలుపే మనుసు కుంది. [illegible] గాకుండా గుడ్లు [illegible] మాత్రమయింది. పిల్లగాలి [illegible] వచ్చి బాలమ్మనూ, ఒడిలోని బిడ్డనూ తాకి చూసింది. [illegible] 'అయ్యో!' అంటూన్నట్లు, [illegible] వెళ్ళిపోతూ. . . "ఆ పాకే మనిషి కి పాయస మెందుకు?" [illegible] వెళ్ళిపోయింది.